

Овчарук Оксана Василівна,
канд.пед.наук, ст.наук.співр.,
Інститут інформаційних технологій і засобів
навчання НАПН України, м. Київ

Демократизація освіти як чинник запровадження освіти для демократичного громадянства в європейських країнах

Становлення демократичного суспільства у європейських країнах характеризується множинністю стратегій, різним темпом, формами реалізації та цілями. Розвиток демократії невід'ємно пов'язаний з дотриманням прав кожної людини, утвердженням суспільного плюралізму, активізацією громадських сил щодо управління різними сферами суспільного життя. Демократизація освіти передбачає низку процесів, що стосуються багатьох сфер – освітньої політики, управління освітою, освітніх стандартів, процесу навчання, сфери підготовки та підвищення кваліфікації вчителів.

Актуальними сьогодні стають такі ініціативи в системі освіти, що узагальнюють демократичний досвід різних країн та надають дієві інструменти для впровадження демократичних принципів в освіту на всіх рівнях. Досвід Ради Європи є важливим підґрунтям для розбудови демократичного освітнього простору та освітніх демократичних стратегій.

Основною метою демократичних освітніх стратегій в Україні є створення демократичного середовища в навчальних закладах, відхід від недієвих, недемократичних форм та методів управління освітньою галуззю, створення державно-громадської моделі управління освітніми закладами, що забезпечували б максимальну участь громадян у розробці та впровадженні освітньої стратегії, сприяння набуттю молоддю та дорослими необхідних громадянських компетентностей для активного життя в демократичному суспільстві.

Загальноєвропейське дослідження з політики освіти для демократичного громадянства (All-European Study on Education for Democratic Citizenship Policies, С. Bîrzéa, D. Kerr, R. Mikkelsen, I. Froumin, B. Losito, M. Pol, M. Sardoc, 2004) окреслило три напрями освітньої політики щодо освіти для демократичного громадянства (ОДГ): бажана стратегія (політика) (*intended policy*), яка відповідає

тому, чого очікують рідні зацікавлені групи від системи освіти та пов'язана з цілями, виливом політики та владою; актуальна стратегія (політика) (*actual policy*), яка відноситься до змісту, що підтримує процес прийняття рішень (законодавство, державні програми, плани дій, навчальні плани, рекомендації); та стратегія (політика) в дії (*policy in use*), яка відповідає тому, як здійснюється ОДГ у всіх організаційних аспектах і яка поєднує дискурс, нормативні документи і ефективну практику. Відповідно цьому демократизація освіти передбачає ефективну освітню політику, яка спрямована на досягнення у суспільстві усвідомлення та дотримання демократичних цінностей [1].

У даному контексті очевидним є те, що всі європейські країни відкрито проголошують освіту для демократичного громадянства у широкому сенсі як важливу ціль освітньої політики. Основний аргумент даної політики ґрунтується на переконанні, що стабільність демократії залежить від громадянського залучення європейських громадян. На фоні того, що у сучасному світі європейські країни змінюють свої політичні обставини у європейському регіоні, особливо відбувається значний спад у галузі людського капіталу, у даному контексті ОДГ розглядається як засіб консолідації демократії у суспільстві.

Регуляторними документами у даному випадку в різних країнах виступають конституції європейських країн, які містять посилення на фундаментальні цінності Ради Європи: повагу до прав людини, плюралістичну демократію, верховенство права та освітні закони, де відображені загальні освітні цілі [2].

Література:

1. All-European Study on Education for Democratic Citizenship Policies// С. Bîrzéa, D. Kerr, R. Mikkelsen, I. Froumin, B. Losito, M. Pol, M. Sardoc. – Council of Europe, 2004. – 94 p.
2. Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education. Recommendation CM/Rec(2010)7 and explanatory memorandum. - Council of Europe Publishing.: Strasbourg Cedex.- 38 p.